

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ВОДОПРОВІДНО-КАНАЛІЗАЦІЙНОГО ГОСПОДАРСТВА НА ПРИКЛАДІ М. ТЕРНОПОЛЯ ТА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ОБЛАСТІ

Надання послуг з водопостачання та водовідведення є важливою складовою комплексу житлово-комунальних послуг, а тому потребує всебічного вивчення та наукового обґрунтування. Актуальність проблеми реформування підгалузі житлово-комунального господарства, що займається наданням послуг з водопостачання та водовідведення, обумовлюється високим ступенем важливості вказаних послуг для забезпечення мінімальних нормативів якості життя, формування відповідних умов благоустрою та створення передумов для гарантування національної безпеки для окремих регіонів та держави в цілому на довгострокову перспективу.

Сутність проблеми необхідності реформування процесу надання комунальних послуг для водоспоживачів Тернопільської області зокрема та держави в цілому полягає у нагальній потребі перегляду системи відносин між суб'єктами господарювання, що надають послуги з водопостачання та водовідведення, та кінцевими споживачами вказаних послуг.

У наукових працях таких вітчизняних дослідників зазначеної проблеми, як В. Лагутін, О. Синцова та О. Чорна, розкриваються різні аспекти реформування галузі: технічний, соціальний, інформаційно-комунікативний. Проте, недостатня увага приділяється такій важливій складовій діяльності суб'єктів господарювання – надавачів послуг, як фінансово-кредитний механізм функціонування вказаних підприємств, а також їх тарифна політика в розрізі її окремих складових – формування статей витрат, визначення рівня їх економічної обґрунтованості, безпосереднє формування рівня тарифів, узгодження рівня тарифів із громадською думкою, затвердження рівня тарифів та їх застосування.

Метою дослідження проблеми реформування галузі є виявлення резервів підвищення ефективності функціонування підприємств – надавачів послуг з водопостачання та водовідведення крізь призму максимального наближення основних принципів їх діяльності до загальнотеоретичних основ функціонування економіки в цілому. Досягнення мети дослідження конкретизується у системі наступних завдань:

- дослідження нормативно-правового забезпечення розвитку галузі;
- вивчення матеріально-технічного стану розвитку підприємств галузі водопровідно-каналізаційного господарства;
- аналіз основних джерел відшкодування витрат в процесі надання послуг з водопостачання та водовідведення;
- дослідження рівня економічної обґрунтованості рівня тарифів на послуги;
- аналіз якісних та кількісних показників діяльності підприємств при наданні комунальних послуг;
- виявлення резервів підвищення економічної ефективності діяльності суб'єктів господарювання – надавачів послуг.

Особливості взаємовідносин споживачів вказаних послуг та суб'єктів господарювання, що займаються їх наданням, регламентуються вимогами статті 28 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні". У відповідності до цього нормативно-правового акту було прийнято рішення виконавчого комітету Тернопільської міської ради від 11.02.1998 р. "Про введення в дію Правил надання населенню послуг з водо- теплопостачання та водовідведення", згідно якого виконавцем послуг по холодному водопостачанню та водовідведенню для споживачів м. Тернополя визначено комунальне підприємство "Тернопільводоканал".

Основними напрямками діяльності підприємства є:

- Надання послуг по водопостачанню і водовідведенню для населення та інших споживачів м. Тернополя;
- Вирішення питань реконструкції і розширення водопровідних і каналізаційних споруд і сіток;
- Встановлення, ремонт та заміна засобів обліку споживання води.

Частка підприємства на ринку надання послуг централізованого водопостачання та водовідведення в межах м. Тернополя становить 100%.

Згідно розпорядження голови Тернопільського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 15.04.97 р. № 15 комунальне підприємство "Тернопільводоканал" внесено в перелік підприємств, що займають монопольне становище на

Для забезпечення на підприємстві єдиних принципів, методів та процедур ведення бухгалтерського обліку, директором підприємства видано наказ № 17 від 29.12.2000 р. "Про організацію бухгалтерського обліку і встановлення облікової політики підприємства." (зі змінами та доповненнями).

Водопостачання по м. Тернополю КП "Тернопільводоканал" забезпечує з двох джерел:

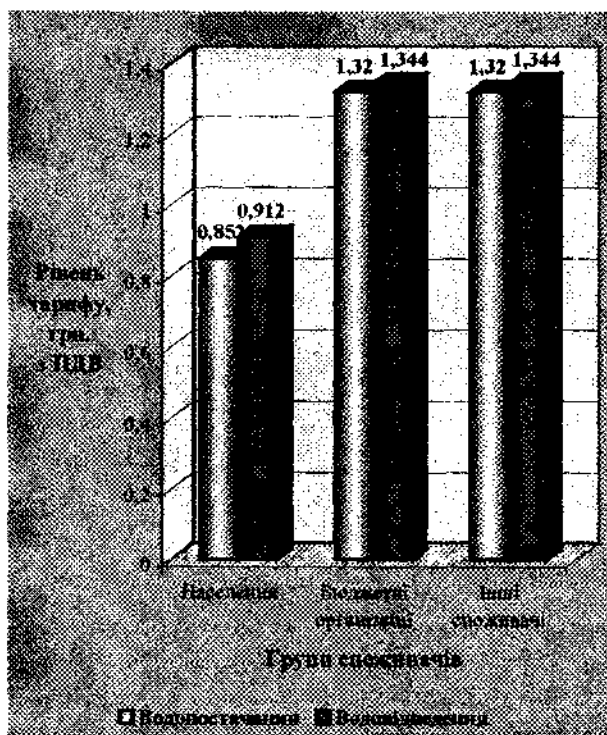
- Водозабір "Тернопільський" – 14 свердловин потужністю 26 тис. м³/добу;
- Водозабір "В. Івачівський" – 16 свердловин потужністю 100 тис. м³/добу.

Протяжність водопровідних мереж по м. Тернополю – 334,9 км. З них 218,5 км (або 64,0 %) – в аварійному стані.

Для приймання та очистки стоків підприємство експлуатує 6 каналізаційно-насосних станцій потужністю 104,6 тис. м³/добу, протяжність мережі – 248,7 км, з них 173,2 км (або 70,0 %) – в аварійному стані.

18 травня 2005 р. виконавчим комітетом Тернопільської міської ради було прийнято рішення № 570 "Про впорядкування тарифів на послуги водопостачання та водовідведення". Згідно вказаного рішення тарифи на послуги, що надаються комунальним підприємством "Тернопільводоканал" для споживачів обласного центру, які не змінювалися ще від 14 травня 2003 р., було підвищено. (див. рис. 1)

Рішення виконавчого комітету
Тернопільської міської ради
від 18.05.2005 р. № 570

Рішення виконавчого комітету
Тернопільської міської ради
від 14.05.2003 р. № 475

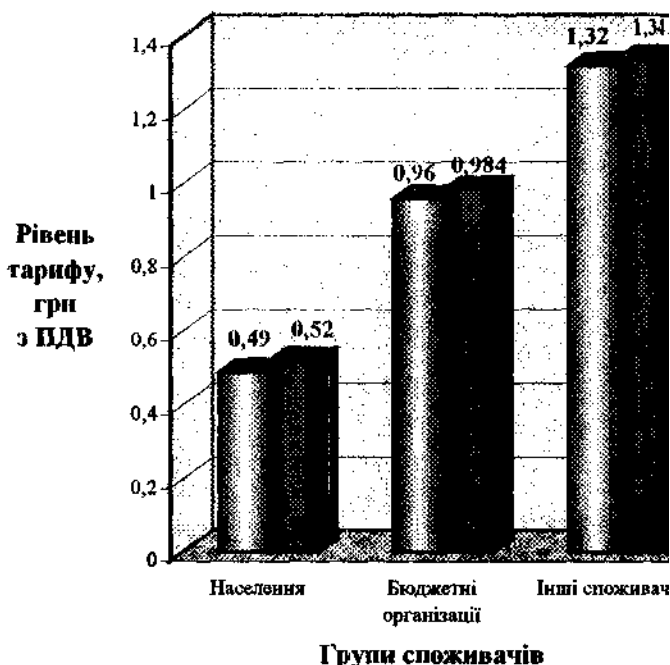

Рис. 1. Динаміка зміни рівня тарифів на послуги з водопостачання та водовідведення у м. Тернополі

В розрахунку даних тарифів середня собівартість 1 м³ води становить 0,5377 грн., що на 19,4 % менше від фактичної собівартості 1 м³ за I півріччя 2005 р. (0,6675 грн.), стоків – 0,5467 грн., що на 20,1 % менше від фактичної собівартості 1 м³ за I півріччя 2005 р. (0,6844 грн.).

В структурі фактичної собівартості 1 м³ по водопостачанню основну питому вагу займають наступні статті (див. таб. 1).

Структура фактичної собівартості 1 м³ по водопостачанню

Інші статті займають від 0,1 до 5,0% в загальній собівартості.

Інші статті займають від 0,1 до 5,0% в загальній собівартості.

[illegible]

водогосподарський баланс м. Тернополя, розроблений Харківським "Центром проблем екології" та затвердженого державним інститутом житлово-комунального господарства Держбуду України, затверджено "норматив втрат та необлікованих витрат води у водопровідних мережах для КП "Тернопільводоканал" в межах 26,9 % в місяць" [10, С. 3].

Проте, в порушення п. 15.9 Правил користування системами комунального водопостачання та водовідведення в містах і селищах України, затверджених наказом Держжитлокомунгоспу України від 01.07.1994 р. № 65, при визначенні обсягів реалізованих стоків, в основному, не враховано додаткову "кількість стічних вод, що потрапляє у каналізаційні мережі через зливоприймачі та каналізаційні колодязі у періоди дощів та сніготанення" [5, С. 2].

Крім того, виконавчим комітетом Тернопільської міської ради не було прийнято відповідного рішення щодо величини допустимого відхилення об'ємів пропущених через очисні споруди стоків та обсягів їх реалізації для КП "Тернопільводоканал". В раніше діючих тарифах на послуги з водовідведення для споживачів (за винятком населення) вказане відхилення враховане у розмірі 50 %, а в нових тарифах для всіх груп споживачів збільшено майже до 90 %.

Одночасно, в розрахункових документах, поданих на затвердження в міськвиконком, відсутні "розрахунки, які обґрунтовують потребу підприємства в обсягах витрат на здійснення капітальних вкладень" [6, С. 20], наявність яких обов'язкова згідно вимог пунктів 10.2 та 10.3 Порядку формування тарифів на послуги централізованого водопостачання та водовідведення, затвердженого наказом Держбуду України від 27.06.2001р. № 139. При

цьому, в нових тарифах міськвиконкомом прийнято рентабельність для бюджетних організацій в розмірі 55 % на послуги з водопостачання та 46 % на послуги з водовідведення. Зниження рівня прибутковості встановлених нових тарифів для бюджетних організацій привело б до зменшення їх рівнів, а відповідно і до економії бюджетних коштів, необхідних для оплати отриманих комунальних послуг.

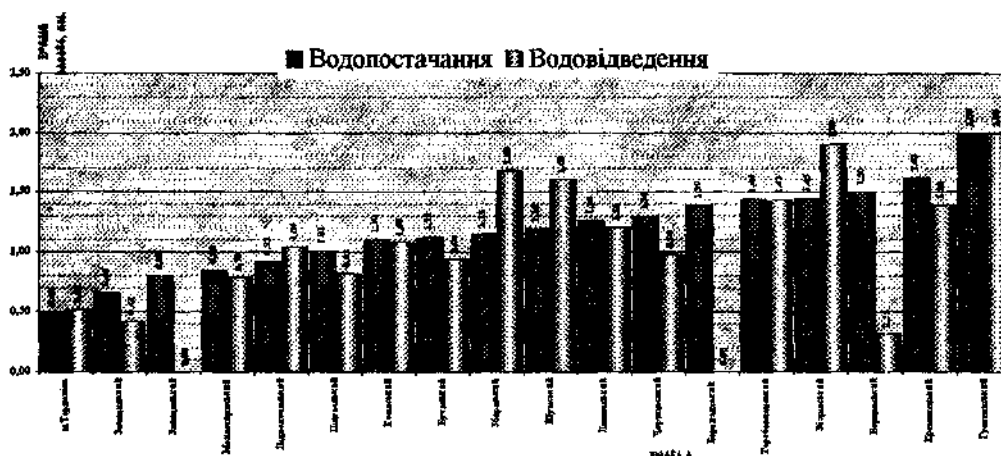
Надання послуг з водопостачання та водовідведення у районних центрах області здійснюється у відповідності до прийнятих виконавчими комітетами районних рад рішень. При цьому, рівень тарифів на вказані послуги встановлюється виходячи із економічно обґрунтованих витрат підприємств – надавачів відповідних послуг.

У районних центрах області рівень відшкодування в цілому по підприємствах вартості наданих послуг коливається в межах:

- по водопостачанню – від 33,2 до 113,8 %
- по водовідведенню – від 38,5 до 115,9 %

Найвищий тариф на послугу з водопостачання, яка надається населенню підприємствами районних центрів області для населення, діє в смт. Гусятин (2,00 грн.). Найнижчі тарифи на вказану послугу діють у м. Заліщики (0,66 грн.) (див. рис. 2).

Рис. 2 Рівень тарифів на послуги з водопостачання та водовідведення для населення області станом на 01.07.2005 р.

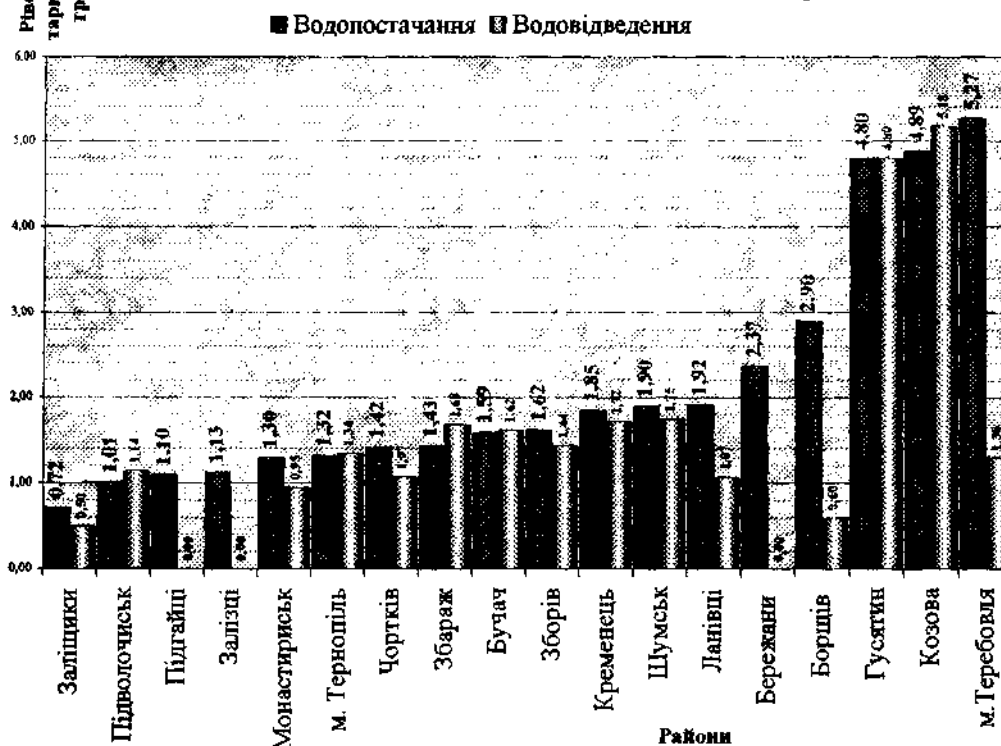

Аналогічно найвищий тариф на послугу з водовідведення для населення діє у смт. Гусятин (2,00

амплітуда у рівнях тарифів: від 0,49 до 2,00 грн. з ПДВ по водопостачанню та від 0,42 до 2,00 грн. з ПДВ по водовідведенню. Така суттєва різниця зумовлена різним рівнем витрат підприємств, що надають вказані послуги. В найбільшій мірі це стосується таких статей витрат, як "Електроенергія" та "Амортизаційні відрахування".

Рівні тарифів, які діють для інших споживачів в районних центрах області, наведені нижче:

Рис. 3 Рівень тарифів на послуги з водопостачання та водовідведення для інших споживачів області станом на 01.07.2005 р.

Отже, проаналізувавши результати фінансово-господарської діяльності водопостачальних організацій, можна зробити висновок, що ключовими проблемами їх діяльності є:

- значний рівень зношення основних виробничих фондів;
- низький рівень відшкодування витрат за рахунок тарифів за надані послуги, який не забезпечує достатніх надходжень для проведення робіт із капітального ремонту основних фондів підприємств;
- недосконалість механізму розподілу дотацій із державного бюджету, призначених для покриття витрат розвитку галузі;
- практично повна відсутність стимулів для залучення інвестицій (вітчизняних та іноземних);
- необхідність удосконалення нормативно-правового забезпечення процесу вкладення інвестицій у галузь;
- низький рівень роботи із узгодження громадської думки на етапі формування та затвердження тарифів на комунальні послуги.

Вирішення зазначених проблем можливе лише шляхом впровадження ринкових механізмів регулювання, новітніх управлінських технологій, маркетингових стратегій розвитку підприємств, що займаються наданням послуг з водопостачання та водовідведення. На сучасному етапі розвитку галузі уже неможливо забезпечити її ефективне функціонування лише шляхом простого підняття тарифів. Необхідно проводити раціональну інвестиційну політику та створювати передумови для стабільного розвитку водопостачальних підприємств шляхом формування чітких вимог у нормативно-правових актах, що регулюють їх діяльність.

Література:

1. Гавриленко В.О. Інноваційне реформування житлово-комунальної сфери // Формування ринкових відносин в Україні. – 2003 р. – № 7-8. – С. 58-61.
2. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" // www.kmu.gov.ua
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.1997 р. № 1497 "Про затвердження Правил надання населенню послуг з водо-, теплопостачання та водовідведення". // www.kmu.gov.ua

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.1997 р. № 1168 “Про вдосконалення системи державного регулювання тарифів на житлово-комунальні послуги” // www.kmu.gov.ua

5. Наказ Держжитлокомунгоспу України від 01.07.1994 р. № 65 “Про затвердження Правил користування системами комунального водопостачання та водовідведення в містах і селищах України”. // www.kmu.gov.ua

6. Наказ Держбуду України від 27.06.2001р. № 139 “Про затвердження Порядку формування тарифів на послуги централізованого водопостачання та водовідведення” // www.kmu.gov.ua

7. Розпорядження голови облдержадміністрації від 06.01.2000 р. № 3 “Про встановлення норм споживання води населенням, підприємствами, організаціями, установами з водопроводів Тернопільської області” // Свобода. – 08.01.2000 р. – № 5. – С. 2.

8. Розпорядження голови облдержадміністрації від 20.03.2000 р. № 107 “Про розмір відшкодування вартості комунальних послуг” // Свобода. – 26.03.2000 р. – № 5. – с. 2.

9. Рішення виконавчого комітету Тернопільської міської ради 18.05.2005 р. № 570 “Про впровадження тарифів на послуги водопостачання та водовідведення” // Тернопіль вечірній. –
